

UZASADNIENIE

W dniu 14 marca 2024 r. wszedł w życie art. 131^{1a} ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1550, z późn. zm., dalej: „k.p.c.”), umożliwiający w postępowaniu cywilnym, doręczanie pism sądowych bądź też innych pism lub dokumentów nie pochodzących od sądu, jeśli sąd dysponuje ich kopią w wersji elektronicznej, przez umieszczenie ich treści w portalu informacyjnym (dalej również: „PI” albo „portal”) funkcjonującym w sądach powszechnych.

Rozwiązania przewidziane w tym przepisie ograniczają się jedynie do dokonywania przez sąd, za pośrednictwem portalu, doręczeń podmiotom wymienionym w tym przepisie, a zatem do komunikacji jednostronnej. Obecnie możliwości techniczne PI pozwalają na dwustronną komunikację elektroniczną z sądem. Warto zatem z nich skorzystać i wprowadzić odpowiednie rozwiązania prawne.

Ze względu na to, że planowane rozwiązania będą wpływały na funkcjonowanie rozwiązań teleinformatycznych, w tym systemów repertoryjno–biurowych, zachodzi potrzeba wprowadzania ich w sposób stopniowy. Pozwoli to na należyte dostosowanie narzędzi informatycznych do pojawiających się potrzeb i zapewni bezpieczeństwo w ich funkcjonowaniu, jak również umożliwi sądom i wymienionym podmiotom sukcesywne wdrożenie w nowe rozwiązania techniczne i legislacyjne. Biorąc pod uwagę to, że w postępowaniu cywilnym zasadniczo nie funkcjonują akta cyfrowe, konsekwencją wnoszenia pism za pośrednictwem PI będzie konieczność ich wydruku celem załączenia do akt sprawy. Rozwiązanie to ma charakter przejściowy i będzie obowiązywać do czasu pełnego wdrożenia systemu akt cyfrowych (prace nad takimi rozwiązaniami trwają). Sekretariaty sądowe nie będą jednak obciążone wydrukiem wnoszonych za pośrednictwem portalu informacyjnego pism celem nadania ich do pełnomocników i stron postępowania (wyjaśnienie w dalszej części uzasadnienia projektu). W przyszłości planuje się również uporządkowanie przepisów dotyczących korzystania z systemów teleinformatycznych obsługujących postępowania sądowe. Aktualnie regulacje te są rozproszone w różnych w aktach prawnych lub częściach k.p.c., co utrudnia ich spójne stosowanie. Celem będzie stworzenie jednolitych zasad funkcjonowania systemów teleinformatycznych w wymiarze sprawiedliwości, co przyczyni się do zwiększenia efektywności pracy sądów oraz usprawnienia komunikacji między stronami i sądem.

Na początkowym etapie wprowadzenia możliwości składania pism procesowych przez PI, zasadnym jest wprowadzenie ograniczeń podmiotowych i przedmiotowych.

Osiągnięcie opisanych celów wymaga przed wszystkim wprowadzania do k.p.c. normy prawnej wskazującej na sytuacje, w których pismo procesowe wnosi się przez PI. W niniejszym projekcie proponuje się, aby pismo podlegało wniesieniu za pośrednictwem PI, gdy przepis ustawy będzie o tym stanowił, przy jednoczesnym wskazaniu, że umieszczenie pisma w portalu informacyjnym i otrzymanie przez wnoszącego dokumentu elektronicznego potwierdzającego wniesienie pisma do sądu, jest równoznaczne z wniesieniem pisma do sądu(proj. art. 125¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 165 § 4 k.p.c.).

Uznano przy tym za zasadne, aby w pierwszej kolejności zobowiązać do wnoszenia pism procesowych do sądu za pośrednictwem PI adwokatów, radców prawnych, rzeczników patentowych, Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej oraz prokuratorów. Obowiązek ten będzie dotyczył określonych w ustawie pism procesowych (proj. art. 125¹ § 2 k.p.c.), przy czym będzie on ustępował rozwiązaniom funkcjonujących w systemach teleinformatycznych obsługujących postępowanie cywilne, w szczególności obsługujących postępowanie upadłościowe i restrukturyzacyjne (art. 216a ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 794 z późn. zm.) oraz art. 196a ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1428 z późn. zm.).Oznacza to, że w przypadku, gdy system teleinformatyczny obsługujący postępowanie cywilne umożliwia wniesienie pisma procesowego do sądu, to właśnie za jego pośrednictwem należy to uczynić. Dopiero w sytuacji, gdy taki system nie przewiduje technicznej możliwości wniesienia pisma („nie jest możliwe wniesienie pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego – art. 125¹ § 1 k.p.c.), aktualizuje się obowiązek skorzystania z portalu informacyjnego.

Wybór pism przewidzianych do wnoszenia za pośrednictwem portalu uwzględnia ich charakter, wymagania techniczne związane z ilością i rozmiarem zwykle dołączanych do takich pism załączników oraz skalę wnoszenia pism danego rodzaju do sądów. Opierając się na tych kryteriach, w pierwszym etapie rozszerzania funkcjonalności PI, zdecydowano, że omawiany obowiązek będzie dotyczył następujących pism: zgłoszenia się do udziału w sprawie przez pełnomocnika zawodowego albo prokuratora, zawiadomienia o wypowiedzeniu pełnomocnictwa procesowego, zawiadomień, o których mowa w art. 136 § 1, 4 i 5 k.p.c. oraz art. 387¹ § 1 k.p.c. oświadczenia w przedmiocie zgody na prowadzenie mediacji, wniosku o

przeprowadzenie posiedzenia zdalnego, apelacji zażalenia, skargi na czynność referendarza sądowego, pism procesowych w toku postępowań wywołanych wniesieniem apelacji, zażalenia lub skargi na czynność referendarza sądowego, wniosku o doręczenie orzeczenia wraz z uzasadnieniem wydanego w wyniku rozpoznania apelacji, zażalenia lub skargi na czynność referendarza sądowego, jak również pism uzupełniających braki formalne takich wniosków. Wniesienie innych pism procesowych z wykorzystaniem PI, w przypadkach nieprzewidzianych w ustawie, jako niedopuszczalne, będzie uznawane za bezskuteczne.

Zaznaczyć w tym miejscu należy, że obowiązek przewidziany w projektowanym art. 125¹ § 2 k.p.c. wejdzie w życie po rocznym okresie przejściowym, liczonym od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy (art. 10 ust. 2). W tym czasie profesjonalni pełnomocnicy – adwokaci, radcowie prawni, rzecznicy patentowi, jak również Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej oraz prokuratorzy – będą mieli możliwość wyboru sposobu wnoszenia określonych pism procesowych (pisemnie albo za pośrednictwem PI). Po upływie tego okresu wprowadzone rozwiązanie stanie się obligatoryjne (art. 125¹ § 2). Uzasadnieniem dla takiego rozwiązania jest konieczność zapewnienia płynnego przejścia między obecnymi rozwiązaniami, a przesyłaniem pism drogą elektroniczną, przy jednoczesnym zagwarantowaniu stabilnego prowadzenia postępowań sądowych. Wprowadzenie rocznego okresu przejściowego pozwoli na stopniowe dostosowanie się do nowych regulacji, a jednocześnie zapewni niezakłócone prowadzenie toczących się postępowań. Ponadto, umożliwi wskazanym podmiotom na dostosowanie się do nowych rozwiązań technicznych oraz ich praktyczne wdrożenie, a także umożliwi identyfikację ewentualnych trudności i ich eliminację przed wprowadzeniem pełnej obligatoryjności. Stopniowe wdrożenie omawianego rozwiązania stanowi kompromis między potrzebą usprawnienia obiegu dokumentów w postępowaniu cywilny, a koniecznością zagwarantowania, że wdrażane zmiany nie wpłyną negatywnie na toczące się postępowania i prawa stron. Warto podkreślić, że obligatoryjność wnoszenia pism przez PI dotyczyć będzie wyłącznie profesjonalnych pełnomocników, radców i referendarzy Prokuratorii Generalnej i prokuratorów, którzy z racji wykonywanych zawodów posiadają odpowiednie kompetencje oraz zaplecze techniczne do korzystania z rozwiązań cyfrowych. Okres przejściowy nie będzie dotyczył wnoszenia wniosku i pism procesowych przez pełnomocników zawodowych w toku postępowania o zatwierdzenie ugody zawartej w mediacji prowadzonej na podstawie umowy. W tym wypadku przewidziano, że wniosek wszczynający postępowanie i pisma w tym postępowaniu będą mogły być wnoszone wyłącznie za pośrednictwem portalu informacyjnego już z chwilą wejścia w życie ustawy.

W art. 125¹ § 3 k.p.c oraz art. 511^{1b} k.p.c. przewidziano, że przepisów dotyczących wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem PI nie stosuje się do pism wnoszonych do Sądu Najwyższego, który nie korzysta z tego rozwiązania informatycznego, ale również do pism wnoszonych w postępowaniu wieczystoksięgowym i rejestrowym, co wynika z uwzględnienia specyfiki tych postępowań i szczególnych uregulowań dotyczących ich prowadzenia.

Każdy system informatyczny posiada swoje ograniczenia wynikające z dostępnych zasobów technologicznych oraz architektury systemu. Z uwagi na to zdecydowano się na wprowadzenie zastrzeżenia o ograniczeniach technicznych do projektowanego art. 125² § 1 k.p.c., z którym bezpośrednio związana jest delegacja ustawowa do wydania aktu wykonawczego przewidziana w art. 125⁴ k.p.c.. W rozporządzeniu tym kreślona zostanie między innymi ich elektroniczna postać oraz wymagania cyfrowe dla dokumentów elektronicznych. Wprowadzenie regulacji z art. 125² § 1 k.p.c. podyktowane jest przede wszystkim potrzebą zapewnienia stronom możliwości realizacji prawa do sądu w sytuacjach, gdy ograniczenia techniczne portalu, szczególnie w zakresie dopuszczalnych rozmiarów plików, uniemożliwiają skuteczne wniesienie pism wraz z załącznikami drogą elektroniczną. Praktyka stosowania rozwiązań teleinformatycznych wskazuje, że załączniki do pism procesowych często stanowią obszerną dokumentację o znacznych rozmiarach, przekraczających planowane limity transferu danych przewidziane dla portalu informacyjnego. Może to dotyczyć zwłaszcza materiału dowodowego w postaci dokumentacji technicznej, ekspertyz, nagrań audio-wideo czy innych plików o dużej objętości.

Z kolei, wymóg dołączenia dopuszczonego fizycznego nośnika danych zawierającego pismo i załączniki w postaci elektronicznej do pisma wniesionego do sądu pisemnie, w sytuacji, gdy ze względu na ograniczenia techniczne portalu informacyjnego nie jest możliwe skuteczne wniesienie pisma procesowego lub załączników za jego pośrednictwem (art. 125² § 1 k.p.c.), podyktowany jest koniecznością zapewnienia spójności z wdrażanym w przyszłości systemem cyfrowych akt sądowych oraz nałożeniem na strony analogicznych obowiązków dotyczących przygotowania pism procesowych bez względu na sposób ich wniesienia.

Przepis art. 125² § 2 i 3 k.p.c. dotyczyć będzie ograniczenia w dostępności portalu informacyjnego, uniemożliwiającego wniesienie pisma do sądu. Regulacja ta ma na celu zabezpieczenie interesów stron w przypadku awarii portalu informacyjnego, prac serwisowych czy innych przeszkód technicznych niezależnych od wnoszącego pismo (leżących po stronie

administratora portalu informacyjnego). Stosownie do projektowanego przepisu w przypadku, gdy w ostatnim dniu terminu do złożenia pisma wystąpią ograniczenia w dostępności portalu informacyjnego, uniemożliwiające wniesienie pisma do sądu, pismo będzie można wnieść z wykorzystaniem portalu informacyjnego w następnym dniu roboczym, o ile jego dostępność zostanie przywrócona. Należy podkreślić, że przepis znajdzie zastosowanie w przypadku wystąpienia ograniczeń w dostępności portalu informacyjnego w ostatnim dniu terminu, niezależnie od momentu ich wystąpienia. Intencją projektodawcy jest zwolnienie pełnomocników z uciążliwego obowiązku ciągłego monitorowania dostępności portalu w ciągu całego, ostatniego dnia terminu oraz ochrona przed koniecznością podejmowania czynności procesowych w pośpiechu, w przypadku gdy funkcjonalność portalu zostałaaby przywrócona dopiero w końcowych godzinach upływającego terminu. Jeżeli w następnym dniu roboczym, o którym mowa w § 2 nie zostanie przywrócona dostępność portalu informacyjnego, pismo wraz z załącznikami będzie wnosić się do sądu pisemnie w kolejnym dniu roboczym, uprawdopodobniając tą okoliczność i dołączając dopuszczony fizyczny nośnik danych zawierający odpis pisma i załączników w postaci elektronicznej. Mechanizm ten eliminuje potencjalną falę wniosków o przywrócenie terminu, które musiałyby być rozpatrywane indywidualnie przez sądy w następstwie problemów technicznych z dostępnością portalu.

Przepis art. 125² § 4 k.p.c. określa sankcje za nieuprawdopodobnienie okoliczności wymienionych w § 1, 2 oraz 3. Jest to niezbędny element systemu zapewniający skuteczność wprowadzanych regulacji. Przewodniczący uzyskuje kompetencję do zwrotu pisma, a sąd do odrzucenia środka odwoławczego w przypadku, gdy strona nie uprawdopodobni, że ze względu na ograniczenia techniczne portalu informacyjnego, nie jest możliwe skuteczne wniesienie pisma procesowego lub załączników za jego pośrednictwem (art. 125² § 1 k.p.c.) lub wystąpią ograniczenia w dostępności portalu informacyjnego, uniemożliwiające wniesienie pisma do sądu (art. 125² § 2 i 3 k.p.c.). Wprowadzenie tych sankcji jest niezbędne dla zapobieżenia nadużywaniu wyjątków od zasady elektronicznego wnoszenia pism procesowych i obowiązku dotrzymywania terminów procesowych. Jednocześnie należy podkreślić, że sankcja ta dotyczy wyłącznie braku uprawdopodobnienia szczególnych okoliczności warunkujących odstępstwo od zasady elektronicznego wnoszenia pism oraz terminowego wnoszenia pism procesowych, natomiast braki formalne pism (w tym nie dołączenie fizycznego nośnika danych w opisanym wyżej przypadku) będą uzupełniane na zasadach ogólnych, zgodnie z właściwymi przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. Omawiając sankcję za niewykazanie szczególnych okoliczności przewidzianych w § 1-3 należy zaakcentować, że projektodawca celowo

posługuje się instytucją uprawdopodobnienia, a nie udowodnienia występowania wskazanych przesłanek. Uprawdopodobnienie stanowi znacznie mniej rygorystyczną formę wykazania określonych okoliczności niż pełny dowód. W praktyce oznacza to, że strona nie musi przedstawiać wyczerpujących i niepodważalnych dowodów na istnienie przeszkód technicznych czy awarii systemu. Taki standard oceny uwzględnia specyfikę problemów technicznych, których precyzyjne udokumentowanie przez użytkownika systemu może być obiektywnie utrudnione lub niemożliwe. Przyjęcie łagodniejszych rygorów dowodowych stanowi wyraz pragmatycznego podejścia projektodawcy do realiów funkcjonowania systemów teleinformatycznych i trudności, jakie mogą napotykać ich użytkownicy. Jednocześnie wymóg uprawdopodobnienia chroni przed nadużywaniem przewidzianych wyjątków przez strony, które bez prawnie przewidzianej przyczyny chciałyby odstąpić od elektronicznej formy wnoszenia pism lub skorzystać z możliwości wniesienia pisma procesowego po upływie terminu.

Przepis art. 125² § 5 reguluje sytuację, w której nie jest możliwe zapoznanie się przez sąd z pismem lub załącznikami wniesionymi za pośrednictwem portalu informacyjnego. Chodzi tu przede wszystkim o przypadki, gdy dokumenty są nieczytelne, uszkodzone lub zawierają błędy w formacie danych. Nieczytelne lub nieprawidłowo sformatowane dokumenty cyfrowe nie mogą być przedmiotem czynności procesowych, zaś uznanie pisma za bezskuteczne tylko z tego powodu mogłoby prowadzić nawet do naruszenia prawa strony do sądu. Przepis przewiduje tygodniowy termin na ponowne wniesienie pisma lub załączników płynący od dnia doręczenia wezwania do ponownego wniesienia dokumentów w sposób umożliwiający ich odczytanie. Wezwanie powinno zawierać oznaczenie pisma lub dokumentu, który jest obarczony wadą. W ten sposób zapewnia się równowagę między koniecznością sprawnego prowadzenia postępowania, a realizacją prawa do sądu. Istotne znaczenie ma również to, że ponowne wniesienie pisma następuje z zachowaniem skutków od daty pierwotnego wniesienia pisma. Przepis w § 4 nie określa sankcji za brak wykonania wezwania do ponownego wniesienia dokumentów, gdyż konsekwencje prawne niewykonania takiego wezwania powinny być dostosowane do charakteru dokumentu (np. pisma procesowego lub dowodu z dokumentu) i wynikają z właściwych przepisów k.p.c.

W projektowanym art. 125³ k.p.c. przyjęto (podobnie jak w obowiązującym art. 125 § 2¹ k.p.c.), że jeżeli przepis ustawy przewiduje, że pismo procesowe wnosi się za pośrednictwem portalu informacyjnego i nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 125² § 1, pismo

procesowe wniesione z pominięciem portalu informacyjnego nie wywołuje skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, o czym przewodniczący zawiadamia wnoszącego pismo. Przepisy ustawy będą przewidywać wnoszenie pism za pośrednictwem portalu przez pełnomocników zawodowych, Prokuratorię Generalną oraz prokuratora w przypadku wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej w mediacji prowadzonej na podstawie umowy (projektowany art. 183¹³ § 1² k.p.c.) oraz w przypadku pism wymienionych w art. 125¹ § 2 (po zakończeniu rocznego okresu przejściowego – art. 13 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 11 ust. 2 projektu ustawy).

W celu ułatwienia wyszukiwania profesjonalnego pełnomocnika w bazie zawodowych pełnomocników znajdujących się w systemie ROBUS (Rejestr Osób Biorących Udział w Postępowaniach Sądowych), jak również w celu przyspieszenia udostępniania mu spraw w PI, w art. 126 § 3 k.p.c. proponuje się dodanie zdania trzeciego, zgodnie z którym, w przypadku, gdy pełnomocnik strony będzie adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym, będzie zobowiązany do wskazywania numeru wpisu na właściwej liście w piśmie, do którego dołącza pełnomocnictwo.

Jeśli pełnomocnik dokonując czynności procesowej za pośrednictwem portalu informacyjnego, nie wykazał wcześniej swojego umocowania do działania w sprawie, to zgodnie z projektowanym art. 89¹ ust. 1 k.p.c. powinien dołączyć pełnomocnictwo lub inne dokumenty stwierdzające umocowanie. Projektowany przepis art. 89¹ ust. 2 k.p.c. określa dopuszczalne formy dołączania pełnomocnictwa lub innych dokumentów stwierdzających umocowanie w przypadku dokonywania czynności procesowych za pośrednictwem portalu informacyjnego. Przepis przewiduje dwie alternatywne metody wykazania umocowania. Po pierwsze, pełnomocnik może dołączyć pełnomocnictwo w postaci elektronicznej podpisane przez mocodawcę kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Rozwiązanie to dotyczy sytuacji, gdy już samo pełnomocnictwo zostało sporządzone w formie elektronicznej i podpisane przez mocodawcę jednym z dopuszczalnych rodzajów podpisów elektronicznych. Dotyczy to również innych dokumentów sporządzonych w postaci cyfrowej i służących do wykazania umocowania. Po drugie, przepis dopuszcza możliwość dołączenia pełnomocnictwa lub innych dokumentów służących wykazaniu umocowania poświadczonych elektronicznie w portalu informacyjnym. Dotyczy to przypadków, gdy pełnomocnictwo lub inne dokumenty zostały pierwotnie sporządzone

w postaci papierowej, a następnie dokument ten zostanie zdigitalizowany i poświadczony elektronicznie w portalu informacyjnym.

Ze względu na odrębności dotyczące wykazania umocowania do działania w sprawie przez radców i referendarzy Prokuraturii Generalnej RP, przewiduje się wprowadzenie ust. 3¹ w art. 33 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1192). Dodatkowo w projekcie przewiduje się dodanie do powołanej ustawy przepisu dopuszczającego zawiadomienie sądu przez Prokuratorę Generalną RP o przekazaniu zastępstwa podmiotowi reprezentującemu Skarb Państwa za pośrednictwem portalu informacyjnego, jeżeli przekazanie wykonywania zastępstwa nastąpiło po wszczęciu postępowania (projektowany ust. 5a w art. 8 w zw. z art. 14 ustawy o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej).

W projektowanym art. 126 § 5 k.p.c. przewidziano uregulowanie sposobu podpisywania pism procesowych wnoszonych za pośrednictwem PI, poprzez wskazanie, że wnoszone w ten sposób pisma były opatrywane kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, a w przypadku prokuratora także zaawansowanym podpisem elektronicznym wydawanym przez właściwe jednostki organizacyjne prokuratury.

Idei szybkości w przekazywaniu informacji w postępowaniu cywilnym przyświeca również przewidziana w projekcie zmiana art. 117³ k.p.c. Projektodawca uznał bowiem za zasadne rozszerzenie kanału komunikacyjnego PI na komunikację wzajemną również między sądem, a okręgowymi radami adwokackimi i radami okręgowych izb radców prawnych w przypadku wyznaczania adwokata lub radcy prawnego. Proponuje się, aby, po przyznaniu stronie pomocy prawnej z urzędu, możliwe było przekazanie przez sąd wniosków o wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego okręgowym radom adwokackim lub radom okręgowych izb radców prawnych za pośrednictwem portalu informacyjnego. Ma to na celu przyspieszenie, uproszczenie i usprawnienie całego procesu. O wyznaczeniu pełnomocnika właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowa izby radców prawnych będzie zawiadamiała sąd oraz wyznaczonego pełnomocnika.

W projektowanym art. 128 § 2 k.p.c. założono, że do pisma procesowego wnoszonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo portalu informacyjnego możliwe będzie dołączenie odpisów załączników. Projekt przewiduje trzy dopuszczalne formy załączników: załączniki w postaci elektronicznej (co dotyczy dokumentów i innych załączników, które pierwotnie posiadają postać cyfrową), elektronicznie poświadczone odpisy dokumentów

papierowych oraz elektroniczne kopie dokumentów papierowych bez poświadczenia. Uwzględnia się przy tym, że przepisy postępowania cywilnego zasadniczo nie wymagają poświadczenia za zgodność z oryginałem składanego w postępowaniu dokumentu. Strony mogą również nie być w posiadaniu dokumentu posiadającego formę i treść, które pozwalałyby na ich poświadczenie (np. kserokopie dokumentów). Z tego względu przyjęto, że również elektroniczne poświadczenie odpisów załączników będzie fakultatywne, a nie obowiązkowe, przy zachowaniu jednak gradacji mocy dowodowej załączników w poszczególnej formie. Konsekwencją tego jest projektowana zmiana art. 129 § 2¹ k.p.c. oraz zmiany w ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 1564) – projektowany art. 4 ust. 1c, w ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 499) – projektowany 6 ust. 4, ustawie z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 749) – projektowany art. 9 ust. 4 oraz ustawie z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – projektowany art. 31 ust. 2.

W obecnym stanie prawnym elektroniczne poświadczenie odpisu dokumentu przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym lub radcą Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej następuje z chwilą wprowadzenia przez tego pełnomocnika dokumentu do systemu teleinformatycznego. Powyższe może utrudniać pełnomocnikom korzystanie z pism składanych drogą elektroniczną jako załączników, których oryginałów nie będą posiadać w chwili składania pisma procesowego. Z tego względu w projekcie przyjęto, że pełnomocnicy zawodowi mogą elektronicznie poświadczyć dokument w systemie teleinformatycznym lub portalu informacyjnym (art. 129 § 2¹). Umożliwi to pełnomocnikom procesowym dołączenie dokumentu w postaci cyfrowej z jego poświadczeniem lub bez jego poświadczenia - według wyboru pełnomocnika. Sposób poświadczenia dokumentów będzie zależał od możliwości technicznych zapewnionych przez systemy teleinformatyczne obsługujące postępowania sądowe. Określone systemy teleinformatyczne obsługujące postępowanie cywilne mogą jednak przewidywać odstępstwa od powyższej zasady (np. art. 694^{4a} § 1 k.p.c.). W art. 129 § 2-3, art. 694⁴ § 5, art. 694^{4a} § 1 k.p.c. usunięta zostaje także niespójność między przepisami k.p.c. oraz ustawą z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Aktualnie na gruncie k.p.c. uprawnieni do poświadczenia dokumentów są jedynie radcy Prokuraturii Generalnej. Ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przyznaje taką kompetencję również referendarzom Prokuraturii Generalnej (art. 31 w zw. z art. 81 tej ustawy).

Projektowany art. 128 § 3 k.p.c. reguluje szczególną sytuację, gdy pomimo zasady elektronicznego wnoszenia pism procesowych, konieczne jest złożenie oryginału dokumentu, który ma wyłącznie postać papierową. Proponuje się wyraźnie przesądzić, iż w takim przypadku dokument w oryginale będzie składany do sądu, a więc z pominięciem portalu informacyjnego lub innego systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe.

Aktualne brzmienie art. 131¹ § 2 k.p.c. oraz art. 131^{1a} § 2 k.p.c. wzbudza wątpliwości interpretacyjne w zakresie określania daty doręczenia korespondencji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub portalu informacyjnego, w przypadku braku dokumentu potwierdzającego doręczenie elektroniczne lub dokumentu potwierdzającego doręczenia za pośrednictwem PI. Z tego względu zdecydowano się doprecyzować wskazane przepisy tak, aby zharmonizować datę przyjmowaną jako datę doręczenia elektronicznego lub datę doręczenia za pośrednictwem portalu w tych przypadkach, z unormowaniami dotyczącymi niepodjęcia przesyłki nadanej drogą tradycyjną oraz niepodjęciem przesyłki pozostawionej przez komornika sądowego (art. 3a ust. 3 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1458)).

W zmienianym art. 131^{1a} § 1 rozszerzono katalog podmiotów, którym sąd będzie miał obowiązek doręczać korespondencję za pośrednictwem PI o komorników sądowych oraz stałych mediatorów. Aktualnie komornicy sądowi posiadają konta w PI, a możliwość posiadania takiego konta przez stałych mediatorów przewiduje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 marca 2024 r. w sprawie portalu informacyjnego (Dz. U. poz. 366). W projekcie przewiduje się nałożenie obowiązku posiadania takiego konta na obie grupy podmiotów (art. 6 pkt 3 oraz art. 9 projektu). Projektowana zmiana ww. przepisu obejmuje również zobowiązanie sądów do doręczenia odpisów pism procesowych lub innych dokumentów nie pochodzących z sądu, którymi sąd dysponuje w postaci elektronicznej za pośrednictwem portalu. Dotyczy to przede wszystkim pism wnoszonych za pośrednictwem portalu, lecz nie podlegających obowiązkowi wzajemnej wymiany korespondencji między pełnomocnikami (art. 132 § 1¹ k.p.c.). W takim wypadku sąd będzie dysponował pismem procesowym oraz załącznikami do niego w formie cyfrowej, co skutkować będzie rezygnacją z ich wydruku (dla pełnomocników zawodowych) i z doręczenia pocztowego pozostałym pełnomocnikom zawodowym. Projektowana zmiana ma na celu zwiększenie efektywności postępowania, jak również zmniejszenie kosztów związanych z wydrukiem i doręczeniem przesyłek w formie tradycyjnej. W przypadku, gdy adresatem pisma będzie strona lub uczestnik

postępowania występujący w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, sąd będzie zobowiązany do ich wydrukowania wraz załącznikami i doręczenia ich poza PI, czyli w sposób określony w art. 131 k.p.c., w tym z wykorzystaniem usługi centralnego druku i przesyłki hybrydowej. Konkretyzacja powyższych czynności oraz sposób ich wykonania będzie zamieszczona w odrębnym akcie prawnym niż projektowany.

Projektowana zmiana art. 132 § 1 zdanie drugie i trzecie k.p.c. ma na celu usprawnienie procedury weryfikacji doręczania sobie nawzajem pism procesowych przez profesjonalnych pełnomocników. Dotychczasowa regulacja, wymagająca zamieszczania w treści pisma procesowego oświadczenia o doręczeniu odpisu drugiej stronie albo o jego nadaniu za pośrednictwem operatora pocztowego, okazała się w praktyce zbyt rygorystyczna i formalistyczna. Nowe brzmienie przepisu wprowadza bardziej elastyczne podejście, przewidując, że sąd może zażądać dowodu nadania pisma za pośrednictwem operatora pocztowego lub dowodu doręczenia jedynie w przypadku powstania wątpliwości co do dochowania tego obowiązku. Takie rozwiązanie pozwala na odejście od obowiązku oświadczenia o dokonaniu doręczenia w każdym piśmie procesowym, a jednocześnie umożliwia sądowi kontrolę nad prawidłowością doręczania pism między profesjonalnymi pełnomocnikami w sytuacjach budzących wątpliwości. Zmiana sankcji z zwrotu pisma niezawierającego wymaganego oświadczenia na zwrot pisma dopiero w przypadku nieprzedstawienia dowodu nadania lub doręczenia w wyznaczonym terminie jest wyrazem bardziej proporcjonalnego podejścia do tego obowiązku. Nowa regulacja daje stronie możliwość uzupełnienia braku przez przedstawienie odpowiedniego dowodu, co zapobiega zbędnemu formalizowaniu postępowania i eliminuje ryzyko przedwczesnego zwrotu pism procesowych z przyczyn czysto formalnych, bez uszczerbku dla realizacji zasady kontrydiktoryjności.

Zmiana w § 1¹ w art. 132 k.p.c. oraz dodanie § 5¹ w art. 767 k.p.c. i zdania drugiego w art. 1027 k.p.c. w § 2 mają charakter porządkujący i doprecyzowujący katalog pism procesowych, które należy złożyć w sądzie z odpisami dla strony przeciwnej, a tym samym, które nie podlegają obowiązkowi bezpośredniego doręczania między profesjonalnymi pełnomocnikami. Rozszerzenie katalogu o interwencję, zmianę powództwa, zarzut potrącenia, skargę na czynność komornika sądowego i zarzuty przeciwko planowi podziału wynika z analizy dotychczasowej praktyki sądowej oraz charakteru tych pism procesowych.

Uszczegółowienie katalogu pism wyłączonych spod zasady bezpośredniego doręczania ma na celu również wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych pojawiających się w praktyce stosowania przepisu, a w konsekwencji przyczyni się do zwiększenia pewności prawnej oraz usprawnienia przebiegu postępowania cywilnego.

Projektodawca w art. 132 k.p.c. zdecydował się na uchylenie § 1³ oraz dodanie do tego artykułu § 1⁴ i 1⁵. Przepis art. 132 § 1⁴ k.p.c. dotyczy bezpośredniego, wzajemnego doręczenia pism procesowych między profesjonalnymi pełnomocnikami w przypadku wniesienia ich do sądu przez ww. podmioty za pośrednictwem portalu informacyjnego. Zgodnie z projektowanym przepisem w toku sprawy wniesienie do sądu pisma procesowego za pośrednictwem portalu informacyjnego oraz uzyskanie przez wnoszącego dokumentu potwierdzającego przekazanie pisma drugiej stronie, jest równoznaczne z wykonaniem obowiązku, o którym mowa w § 1 zdanie pierwsze. W takim wypadku więc odpis pisma, z chwilą jego wniesienia do sądu, zostanie w sposób automatyczny przesłany adwokatom, radcom prawnym, rzecznikom patentowym lub Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej reprezentującym pozostałe strony.

Z kolei, nowy § 1⁵ art. 132 k.p.c. wprowadzi możliwość wykorzystanie PI przez pełnomocników zawodowych również do wymiany odpisów pism procesowych w toku sprawy, które będą wnoszone do sądu w sposób tradycyjny (nie będą objęte możliwością ich wniesienia za pośrednictwem portalu). W takim wypadku adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy lub Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej będą mogli doręczać sobie nawzajem bezpośrednio odpisy pism procesowych z załącznikami za pośrednictwem portalu informacyjnego w sposób umożliwiający uzyskanie przez wnoszącego dokumentu elektronicznego potwierdzającego ich nadanie drugiej stronie. W tym jednak zakresie pełnomocnicy zawodowi zachowają możliwość wyboru wymiany pism procesowych przy wykorzystaniu drogi tradycyjnej, jak dotychczas (np. w razie pism, których rozmiar uniemożliwia wykorzystanie PI). W razie wątpliwości co do przekazania pisma drugiej stronie za pośrednictwem portalu informacyjnego, sąd może, na wniosek albo z urzędu, zażądać dowodu przekazania pisma drugiej stronie. W razie nieprzedstawienia dowodu przekazania pisma drugiej stronie w wyznaczonym terminie, pismo podlega zwrotowi (§ 1⁶). Zaznaczyć przy tym trzeba, że zarówno w pierwszym, jak i w drugim przypadku, projektodawca z wzajemnego bezpośredniego doręczenia wyłączył pisma wymienione w § 1¹ (art. 132 § 1⁷ k.p.c.).

Sposób bezpośredniego wzajemnego doręczania odpisów pism procesowych z załącznikami pomiędzy adwokatami, radcami prawnymi, rzecznikami patentowymi oraz Prokuratorią Generalną Rzeczypospolitej Polskiej za pośrednictwem PI oraz ich elektroniczna postać zostaną uregulowane w rozporządzeniu wydawanym na podstawie art. 132 § 1⁸.

Nadto, projekt przewiduje, że wprowadzenie pisma do systemu teleinformatycznego lub jego umieszczenie w portalu informacyjnym na warunkach określonych w przepisach, uważa się za wniesienie pisma do sądu z chwilą określoną w elektronicznym potwierdzeniu wniesienia pisma do sądu (projektowany art. 165 § 4 zdanie drugie k.p.c.).

W związku z zaprojektowaniem nowego brzmienia art. 117³ § 1 i 2 k.p.c., w ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1184 i 1268 oraz z 2023 r. poz. 1860, dalej: „u.p.o.a.”) i ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 499, dalej: „u.o.r.pr.”), tj. art. 3 pkt 2 lit. b i w art. 4 pkt 2 lit. b projektu, należy dodać przepisy zobowiązujące odpowiednio – okręgowe rady adwokackie i okręgowe izby radców prawnych do posiadania konta w portalu informacyjnym (art. 37d ust. 3 pierwszej z ww. ustaw i art. 22¹¹ ust. 3 drugiej z ww. ustaw).

Mediacja stanowi skuteczne narzędzie odciążenia sądów poprzez ograniczenie liczby spraw wymagających rozstrzygnięcia w postępowaniu sądowym. Umożliwia stronom sporu osiągnięcie porozumienia w krótszym czasie, co przyczynia się do zmniejszenia obciążenia sędziów oraz przyspieszenia rozpoznawania innych spraw. Dzięki mediacji obywatele mają możliwość rozwiązania swoich problemów w sposób dostosowany do ich potrzeb i uzgodniony wspólnie, co zwiększa akceptację i trwałość osiągniętego porozumienia. Procedura mediacyjna, oparta na dobrowolności i poufności, sprzyja konstruktywnemu dialogowi oraz daje stronom większą kontrolę nad sposobem zakończenia sporu, co często prowadzi do bardziej satysfakcjonujących i praktycznych rozwiązań niż te uzyskane w drodze postępowania sądowego.

Dążąc do upowszechnienia mediacji, jako skutecznej i efektywnej formy rozwiązywania sporów, projektodawca wprowadza w proponowanym art. 458^{3a} k.p.c. obowiązek kierowania stron do mediacji przed pierwszym posiedzeniem w sprawach, o których mowa w art. 458² § 1 pkt 5 k.p.c. (tj. w sprawach gospodarczych, wynikających z umów o roboty budowlane oraz ze ściśle związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót

budowlanych), z wyjątkiem spraw rozpoznawanych w postępowaniu upominawczym, elektronicznym postępowaniu upominawczym oraz postępowaniu nakazowym. Obowiązek kierowania stron do mediacji w tych sprawach nie przekreśla zasady dobrowolności mediacji. Strona postępowania w projektowanym stanie prawnym zachowa możliwość sprzeciwienia się prowadzeniu mediacji nawet pierwszym piśmie procesowym, przy uwzględnieniu jednak obecnych regulacji dotyczących oczywiście nieuzasadnionej odmowy poddania się mediacji (art. 103 § 2 k.p.c.). Wybór spraw objętych proponowanym mechanizmem wynika z charakteru sporów budowlanych – ich skali i złożoności, konieczności korzystania w toku procesu z licznych opinii biegłych celem wykazania zasady odpowiedzialności i wysokości żądania, z wysokich kosztów postępowania sądowego w tego rodzaju sprawach. Postępowanie mediacyjne pozwala uniknąć lub znacząco obniżyć te koszty, oferując stronom szybsze i mniej sformalizowane rozwiązanie sporu. Wyłączenie obowiązku kierowania stron do mediacji w postępowaniach upominawczym, elektronicznym postępowaniu upominawczym oraz nakazowym jest uzasadnione specyfiką spraw rozpoznawanych w tych postępowaniach odrębnych. Sprawy rozpoznawane we wspomnianych postępowaniach odrębnych charakteryzują się uproszczoną procedurą, dotyczą w znacznej mierze roszczeń kierowanych w nieskomplikowanym stanie faktycznym, często bazują wyłącznie na dowodach z dokumentów i nie wymagają przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych. Jednocześnie przewiduje się w celu zapewnienia sprawności postępowania, że po skierowaniu stron do mediacji, sąd podejmuje czynności służące do przygotowania posiedzenia.

W związku ze spodziewanym zwiększonym zainteresowaniem mediacją, w tym prowadzoną na podstawie umowy o mediację, proponuje się wprowadzenie rozwiązań zwiększających efektywność postępowań w sprawach o zatwierdzenie ugody mediacyjnej. Uwzględniając fakt, że mediatorzy i strony nie zawsze są wykwalifikowanymi prawnikami, projekt przewiduje uproszczenie regulacji wskazującej sąd właściwy do zatwierdzenia ugody mediacyjnej. W mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację proponuje się, aby sądem rzeczowo właściwym do zatwierdzenia ugody mediacyjnej był sąd rejonowy bez względu na właściwość rzeczową (projektowana zmiana art. 183¹³ § 1). Rozwiązanie to nawiązuje do aktualnego brzmienia art. 185 § 1 k.p.c., zgodnie z którym o zawezwanie do próby ugodowej wnioskodawca zwraca się zawsze do sądu rejonowego. W postępowaniu pojednawczym ugoda może zostać zawarta przed sądem rejonowym, nawet jeśli nie byłby on właściwy rzeczowo do rozpoznania sprawy poza tym postępowaniem. Niniejszy projekt przewiduje wprowadzenie analogicznego rozwiązania w odniesieniu do zatwierdzania ugód

zawartych w mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację. Jednocześnie proponuje się, aby właściwość miejscowa w sprawach o zatwierdzenie ugody zawartej w mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację, była determinowana przez miejsce zawarcia ugody, chyba, że strony w ugodzie wskażą inny sąd rejonowy. W przypadku, gdy strony w ugodzie nie wskażą sądu rejonowego właściwego miejscowo, a nie będzie danych pozwalających na ustalenie miejsca zawarcia ugody mediacyjnej, proponuje się, aby właściwym do rozpoznania wniosku o zatwierdzenie ugody był sąd rejonowy miejsca zamieszkania albo siedziby wnioskodawcy (art. 183¹³ § 1).

Obowiązujące przepisy pozwalają na objęcie ugodą mediacyjną zawartą w mediacji prowadzonej na podstawie postanowienia sądu o skierowaniu stron do mediacji, roszczeń objętych kilkoma postępowaniami (na podstawie postanowienia wydanego w jednej z tych spraw). Wprowadzają przy tym zawiły sposób ustalania sądu właściwego do zatwierdzenia ugody dotyczącej roszczeń rozpatrywanych przez kilka sądów. Z tego względu, proponuje się wprowadzić uproszczenie w tej kwestii. Projekt przewiduje, że jeżeli ugoda będzie dotyczyć roszczeń objętych różnymi postępowaniami sądowymi, strony mają obowiązek wymienić w ugodzie te postępowania oraz wskazać sąd, który przeprowadzi postępowanie zatwierdzające ugodę. Jeżeli postępowania objęte ugodą prowadzone będą przez sądy różnego rzędu, właściwym będzie sąd wyższego rzędu. W tym miejscu, należy podkreślić, że zatwierdzenie ugody zawartej w mediacji nie prowadzi do rozpoznania sprawy, lecz zastępuje jej rozpoznanie. Za nieuzasadnione należy więc uznać zastrzeżenia, że projektowane rozwiązanie będzie naruszać przepisy o właściwości rzeczowej, co z kolei może skutkować nieważnością postępowania, lub właściwości wyłącznej, które to zastrzeżenia stoją za brzmieniem obowiązujących przepisów. Dodatkowo proponuje się rezygnację ze zdania trzeciego art. 183¹⁴ § 2¹ k.p.c., albowiem wniosek z niego płynący wynika dostatecznie z art. 355 k.p.c. Obecne, rozbudowane brzmienie przepisu czyni go zbyt instrukcyjnym.

Projekt przewiduje również rezygnację z niezrozumiałego i niestosowanego w praktyce obowiązku składania przez mediatora w sądzie protokołu z mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację, w przypadku wystąpienia przez stronę o zatwierdzenie ugody (obowiązujący art. 183¹³ § 1 k.p.c.). Zgodnie z obowiązującymi przepisami mediator ma obowiązek doręczyć stronom odpis protokołu z mediacji (art. 183¹² § 3 k.p.c.). Mając to na względzie, proponuje się nałożenie obowiązku złożenia tego protokołu na strony wraz z wnioskiem o zatwierdzenie ugody zawartej w mediacji prowadzonej na podstawie umowy

o mediację. Do wniosku załączana będzie również sama ugody, jeśli nie została zamieszczona zawarta w protokole z mediacji. Wprowadzany przepis odpowiada już obserwowanej praktyce dotyczącej zatwierdzania tego typu ugód. W przypadku wniosku wniesionego za pośrednictwem portalu informacyjnego wprowadza się obowiązek dołączenia odpisów tych dokumentów poświadczonych elektronicznie (możliwość wniesienia wniosku w ten sposób dotyczy jedynie pełnomocników zawodowych).

Dodatkowo, spodziewane podwyższone zainteresowanie zakończeniem w mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację, stanowiło asumpt do zawarcia w niniejszym projekcie propozycji możliwości wyznaczenia przez Ministra Sprawiedliwości jednego sądu rejonowego właściwego do rozpoznawania spraw z wniosków o zatwierdzenie ugód, zawartych w mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację, wniesionych przez portal informacyjny (art. 6 pkt 1 projektu). Wyznaczenie jednego sądu rejonowego właściwego do zatwierdzania ugód mediacyjnych pozwoli na ujednolicenie praktyk związanych z zatwierdzaniem ugód zawieranych w ramach mediacji, jak również pozwoli na skrócenie czasu oczekiwania na zatwierdzenie ugody mediacyjnej, zwłaszcza w przypadku powtarzalności ich treści. Z założeniami powyższej zmiany koresponduje projektowana zmiana art. 183¹³ poprzez dodanie § 1² k.p.c. stanowiącego, że adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy, Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej lub prokurator po zawarciu ugody, w ramach mediacji prowadzonej na podstawie umowy o mediację, występuje o jej zatwierdzenie za pośrednictwem PI. Zakłada się, że takie postępowanie spowoduje, że obieg korespondencji w tych postępowaniach między sądem i pełnomocnikami zawodowym będzie się odbywał przede wszystkim z wykorzystaniem PI. Przewiduje się, jednak, że w przypadku uwzględnienia takiego wniosku dotyczącego ugody podlegającej wykonaniu w drodze egzekucji, pełnomocnik otrzyma tytuł wykonawczy za pośrednictwem poczty tradycyjnej, bazujący na tytule egzekucyjnym w postaci poświadczonej elektronicznie ugody mediacyjnej.

Dodatkowo w u.p.o.a. i u.o.r.pr., jak również w u.o.r.p. (art. 3 pkt 2 lit. a, art. 4 pkt 2 lit. a i art. 5 pkt 2 projektu) proponuje się uchylenie art. 37d ust. 2, art. 22¹¹ ust. 2 i art. 16b ust. 2. Powyższe ma na celu odejście od mechanizmu podwójnej weryfikacji uprawnień radcy prawnego, adwokata, rzecznika patentowego w ramach posiadanego konta na PI. Zgodnie bowiem z art. 58a ust. 1 u.p.o.a., art. 60¹ ust. 1 u.o.r.pr. i art. 25a u.o.r.p., weryfikacja aktualności uprawnień do wykonywania danego zawodu m.in. w zakresie informacji o skreśleniu z listy, zawieszeniu prawa wykonywania zawodu/zawieszeniu w czynnościach

zawodowych następuje za pośrednictwem danych z Rejestru Osób Biorących Udział w Postępowaniu (ROBUS).

Na skutek zmian dotyczących rozszerzenia możliwości PI w projekcie należało również uwzględnić zmianę delegacji ustawowej zawartej w § 2 art. 53e u.s.p. poprzez uwzględnienie w jej treść elementów takich, jak: „dostęp do konta oraz sposób udostępnienia spraw”, co jest wynikiem dotychczasowej nieprecyzyjności przepisu upoważniającego, w którym ograniczono się jedynie do słowa „udostępnienie”. Koniecznym było również uwzględnienie w projekcie zmiany delegacji ustawowej, poprzez jej uzupełnienie tak, aby treść rozporządzenia objęła również zasady wykonywania zawodu przez komorników sądowych i stałych mediatorów (art. 6 pkt 2 projektu). Trzeba bowiem zauważyć, że pomimo że rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 marca 2024 r. w sprawie portalu informacyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 366) reguluje zakładanie kont w PI przez tę kategorię podmiotów, delegacja ustawowa o nich nie wspomina.

W art. 9 pkt 4 proponuje się zmianę w przepisie dotyczącym wykazu radców Prokuraturii Generalnej. Polega ona na uzupełnieniu gromadzonych danych o numer wpisu w wykazie radcy. Modyfikacja ta jest podyktowana potrzebą harmonizacji przepisów ustawy o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej z rozwiązaniami przyjętymi w u.p.o.a. i u.o.r.pr, które przewidują gromadzenie analogicznych danych przedstawicieli tych zawodów prawniczych w odpowiednich rejestrach. Wprowadzenie numeru w wykazie jako dodatkowego identyfikatora w wykazie radców Prokuraturii ma również wymiar praktyczny, związany z funkcjonowaniem systemów teleinformatycznych wykorzystywanych w wymiarze sprawiedliwości. W art. 9 pkt 5 przewiduje się odpowiednie stosowanie art. art. 50 ust. 2 i 3, a więc utworzenie wykazu referendarzy zatrudnionych w Prokuraturii Generalnej prowadzonego w systemie teleinformatycznym.

Proponowana w art. 2 i art. 7 projektu nowelizacja ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061 i 1237) oraz ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (Dz. U. z 2024 r. poz. 1796) odpowiada na potrzebę doprecyzowania statusu jednoosobowych przedsiębiorców zawierających umowy w kontekście stosowania przepisów o ochronie konsumentów w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. Dotychczasowe art. 385⁵ k.c. brzmienie przepisu zakłada stosowanie przepisów konsumenckich zawartych w art. 385¹-385³ k.c. do przedsiębiorców będących osobami fizycznymi, gdy umowa bezpośrednio związana z ich działalnością

gospodarczą nie posiada dla nich charakteru zawodowego. Ustalenie charakteru umowy rodzi istotne ryzyka kontraktowe i spory sądowe, a często nie jest możliwe na podstawie jedynie jej treści. Projektowany art. 385^{§ 1} k.c. wprowadza mechanizm, który pozwala przedsiębiorcy będącemu osobą fizyczną na określenie charakteru zawieranej umowy poprzez złożenie stosownego oświadczenia. Projektowana regulacja ma na celu usunięcie wątpliwości interpretacyjnych w sytuacjach, gdy z treści umowy nie wynika jej charakter zawodowy lub pozazawodowy. Przepis wprowadza istotne zabezpieczenie przed potencjalnymi nadużyciami, zakazując drugiej stronie umowy uzależniania zawarcia umowy od złożenia takiego oświadczenia. Dzięki temu osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą ma swobodę decyzji co do złożenia oświadczenia i jego treści, bez ryzyka wywierania na nią presji przez silniejszych ekonomicznie kontrahentów.

Proponowane zmiany w art. 556⁴ i art. 556⁵ k.c. stanowią konsekwencję przyjętego rozwiązania wprowadzonego uprzednio w art. 385^{§ 1} k.c. Zmiany te mają na celu zachowanie spójności systemowej w zakresie ochrony osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w różnych obszarach prawa cywilnego. Nowelizacja obu przepisów polega na dodaniu możliwości złożenia przez przedsiębiorców będącym osobami fizycznymi oświadczenia, że zawierana umowa ma dla nich charakter zawodowy albo takiego charakteru nie ma.

Projektowana zmiana art. 7aa ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta jest elementem kompleksowej nowelizacji przepisów dotyczących ochrony osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Zmiana ta wprowadza analogiczne rozwiązanie do wcześniej omówionych zmian w Kodeksie cywilnym, polegające na umożliwieniu przedsiębiorcy będącemu osobą fizyczną złożenia oświadczenia, że zawierana umowa ma dla niego charakter zawodowy.

Proponuje się, aby ustawa w zakresie zmian w k.p.c. weszła w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia. Wydaje się, że tak określony termin będzie wystarczający na dostosowanie systemów teleinformatycznych do projektowanych rozwiązań oraz umożliwi sądom i podmiotom wymienionym w projekcie wdrożenie nowych rozwiązań technicznych i legislacyjnych. Data wejścia w życie ustawy powinna zostać synchronizowana z wejściem w życie analogicznych przepisów dotyczących wykorzystania portalu informacyjnego w postępowaniu karnym (proces legislacyjny projekt ustawy w tym przedmiocie prowadzony pod numerem wpisu UD143). Proponuje się jednak wcześniejsze wejście w życie (po upływie

14 dni od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy) zmian przewidzianych w art. 1 pkt 8 i pkt 9 lit b projektu, co jest uzasadnione pilną potrzebą doprecyzowania obowiązujących przepisów, których dotychczasowa interpretacja budziła wątpliwości sądów. Jak już wyjaśniono wcześniej, projektowany art. 125¹ § 2 k.p.c. przewidujący obligatoryjność wnoszenia wybranych pism przez pełnomocników zawodowych i prokuratorów wejdzie w życie po upływie roku od dnia wejścia w życie ustawy. W przypadku zmian w Kodeksie cywilnym przewidziano 3-miesięczne *vacatio legis*. Do umów zawartych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy będą miały przepisy ustaw zmienianych w art. 2 i 7 w brzmieniu dotychczasowym (art. 10).

W art. 12 przewidziano w związku ze zmianą treści delegacji ustawowej, że dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 53e § 2 ustawy zmienianej w art. 6, zachowują moc do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych wydanych na tej podstawie, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż do dnia wejścia w życie art. 1 pkt 4 w zakresie art. 125¹ § 2, tj. obligatoryjności wykorzystywania portalu informacyjnego do składania pism procesowych.

Projekt ustawy nie pociąga za sobą skutków finansowych – nie powoduje obciążania budżetu państwa ani budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej i nie podlega przedstawieniu właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, o których mowa w § 27 ust. 4 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2022 r. poz. 348).

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) projektowana ustawa nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

Projekt ustawy, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, podlega udostępnieniu w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt ustawy zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).